

jéhez ütögette –, ez a szivarka garantáltan öl. Előbb-utóbb meg fogok fulladni tőle, érzem.

Mondta, s hosszan köhögött, majd remegő kézzel rágyújtott. Aztán váratlanul s nagyon gyorsan leült. Volt ebben valami kedves és kecsesen elegáns, meg valami távolságtartó és illedelmes is. Egyenesen ült, görcsösen ügyelve rá, hogy fékezze a teste másnapos remegését, két lábát egymásba kulcsolva szorosan. Ránk mosolygott, nem szólt.

Néztük.

Amit akkor éreztem, megváltoztatta az életem. Ezt akkor még nem tudtam. Hogy Zsámbéki mit gondolt, azt sem tudom. De mivel az én fejemben akkoriban Zsámbéki Gábor maga volt az irgalmatlan és mindentudó isten, alighanem azt gondoltam, hogy ő is azt érzi, amit én, helyesebben én csakis azt érezhetem, amit ő: szívrepesztő ráismerést. Sóvárgást és vágyódást.

Így szeretnék lenni.

Ilyen ember van.

Ez hiszen létezik. Mint mikor idegenbe szakadva, abba már bele is törve, beletörődve, egyszer csak összefutunk valakivel, aki onnan jön, ahonnan ezek szerint még van kiút. Ha ki lehet belőle jönni, akkor vissza is van út. Akkor van haza. Akkor minden megvan. Nem is kell így élnünk, ahogyan élünk, nem igaz. Értelmetlen is, nem csak szégyenletes. Hiszen ez itt van, otthon van, akkor is, ha nincs. Benne van.

„HORGODRA TŰZTÉL, URAM”

P. Gy. édesanyja emlékezéseiből

Kézzel írt noteszlapok 2008–2009-ből
Lejegyezte Kornis Mihály

Kató néni 1917. november elsején született Magyarországon. Születése után nem sokkal a bácskai Hodzsákra költöztek, mert Kató néni apja, a Nagypapa, akivel Gyuri később igencsak jóban volt, ott kapott munkát, egy gyárban, mint tisztviselő. Egész életében kivont karddal védte az egyházat, a vallást és mindent, ami a tisztesség világának része.

A nagyapjával egyszer sétált a Margitszigeten, és megkérdezte tőle, hogy az mit szólna, ha ő azt mondaná, hogy ő hülye.

Nagypapa: – Hát ez csak párbajjal intézhető el!

És faágakkal párbajoztak.

A káromkodás a családjukban annyira tabu volt, hogy ha a kis Kató, még Hodzsákon, azt mondta, „fene egye meg”, Nelli, az anyja: „Még egyszer meghallom a szádból, te olyan pofont kapsz, hogy a falnak esel!”

Kató néni a „roppant határozott, intelligens, de ellentmondást nem tűrő, konok” édesanyja nem engedte továbbtanulni. Rossz hatásoktól féltette. Kató magasan a legjobb tanuló volt a gimnáziumában, ennek ellenére nem mehetett egyetemre.

Kató néni képe a fiáról, kezdettől: „EGY ÜSTÖKÖS.”

Petri 1943. december 22-én született a Szobi utcai City szanatóriumban. Nagyon nehéz szülés volt, komoly orvosi beavatkozás kellett hozzá. Este ment be a kórházba, és reggel háromnegyed 7-kor szülte meg. A szülész a baba fejformája alapján fényes jövőt jósolt neki. „Ő tudja, hogy néz ki a nagy koponya.”

Édesapja, Perl Attila, tisztviselő, józan, irodalom és hasonlók iránt abszolút nem érdeklődő, de a mama számára egyszerűen csodálatos férfi, aki fehér karszalagos munkaszolgálatosként a Tattersaalba járt ki naponta „szolgálni”, és a szövetségesek egy lehulló aknája elvitte a barakkot, ahová áthívták kártyázni, holott nem akart menni, állítólag, de rábeszéltek. Abban a pillanatban, amikor belépett a barakkba, meghalt.

Ez 1944. karácsony napján volt.

Kató néni akkortájt gyakran álmodta, hogy a férje meghal. És aztán furcsa volt arra gondolnia, hogy – noha tényleg meghalt – ő még hónapokig abban a hiszemben volt, hogy a „férjének semmi baja nincs”. Csak éppen sokszor egymás után azt álmodja, meghalt. „Nem engedik haza.” „Csak épp meghalt, édes gyerekem.”

P. Gy. kisgyermek korában hallani sem szeretett az apjáról. Kató néni szerint félt a történetétől. De ezt később odahaza azzal magyarázták, hogy Gyurit felzaklatta, mikor hallotta, hogy osztálytársai egyikének-másikának rettenetes apja van, verik a gyerekeket, és Gyuri otthon említette, hogy fél belegondolni, ha neki volna apja, esetleg ilyen szigorú lenne vagy lehetne hozzá.

Még kisszékben ült, már asztalhoz ültették, és felnőtt módjára beszéltek vele.

A nagymamáját Nagymattának nevezte, keresztanyját pedig, aki imádta, és akit imádot, Keresztmálinak. Anyját Anyácskámnak egészen tizenöt éves koráig. Amíg inni nem kezdett.

Csupa nő közt nőtt fel, nők gondoskodtak róla, mindenki órá figyelte. Ő pedig igyekezett kislányként eltávolítani a férfiakat a hölgyek közeléből. Ha Kató néni lánytestvéréhez jött udvarló, páros lábbal az udvarló lábára ugrott, felnézett rá, és már nem tudom, mit mondott, mondja Kató néni, de erősen kifejezte mindig, hogy az udvarlót a maga részéről nem szívesen látja. És általában el is üldözte őket. Édesanyja nem házasodott újra, mint mondja, férje iránti érzelmeit a kicsi Gyurinak adta. Nem terhelte meg a lelkiismeretét azzal, hogy mástól is szüljön gyermeket.

Hároméves kora körül már, amikor mesét meséltek neki, felnevetett olyan részeknél is, amiket a többi gyerek nem értett. Vagy amikben valami finom nyelvi játék volt elrejtve, akkor is. Egyik mesében például Kató néni szerint volt egy szinte érthetetlen kifejezés, ami lenyűgözte a fiát: kákompille. Talán ez volt az a szó. Ami a mesében Kató

néni szerint valami olyasmit jelentett, hogy gazember, himpellér, szélhámos alak. Hogy a mese a léhűtőt úgy nevezi, *kákompile* – hát ettől Gyurika odavolt.

Himlőhelyes arca öt-hat éves kori bárányhimlő eredménye. Angol pólyába kötötték, hogy ne vakarózzon, de hiába. Kiszabadította magát. Kesztyűt húztak a kezére, rákötötték a csuklójára, de valahogy levette. Megvakarta magát. Na most aztán tessék.

Ötéves korában egy nap bútor- vagy szénszállítók dolgoztak, hangoskodtak az erkélyük alatt, akikre Gyuri sűrűn és mérgesen azt kiabálta az erkélyről: – Hókompile (kákompile?) piktorok! Hókompile piktorok!

Miközben valamiért a lakásban található összes kávéval kapcsolatos készüléket (kávéfőző, kávédaráló, kávé bögre, kávé zacskó, kávéskanál satöbbi) kidobálta rájuk az emeletről.

A mama a szomszédba szaladt épp, ezt használta ki. Azóta se lehet tudni, hogy ezt miért csinálta, mondja Kató néni, miért épp kávé cuccokat dobált ki. Ő lement felszedni a kidobált holmikát, és kérdezte a férfiakat, nem találtak-e egy kávéfőzőt is. Mondták, itt van minden, amit a kisfia kidobált. A férfiak csak nevettek! Nagyon vicces volt, ahogy repültek a tárgyak, mondták.

Négy-öt éves kora táján is olyan dolgokat csinált, mint később, mondja Kató néni, egyszer nyaralás közben, ahogy sétált, levette magáról és eldobálta a ruháit. Úgy szedték össze utána... Nem volt rá szükségem, anyácskám, magyarázta. Nem volt benne rossz szándék.

Egy időben a fia nyelvésznek készült, akkor megvette neki a legjobb nyelvészeti könyvet, aztán mikor kémikusnak készült, a kis házi felszerelést a kis kémikusnak. És Gyurika csak gyártotta a lábsót. Amit mindig meg kellett tőle venni. Amivel aztán senki semmit se tudott kezdeni, de ő csak gyártotta, és árulta, a család pedig vásárolta tőle.

Kamaszkora éles fordulat, Kató néni szavával: „mindenből kiábrándulás”.

Büült a bokorba a Mária téren, és lehülyézte a Jóistent! Aztán hazajött. – Vége.

Különben is természete szerint „mindent ki akart próbálni”, akár Kató néni.

Kató néni: „Én az ördögtől sem féltem, vagy féltem, de utána visszanéztem, megnéztem magamnak, látni akartam.” Gyuri is ez, mondja.

Dr. Edelény István, a vaskalapos, de jószívű és jó humorú hittantanára a Szent Annatemplomban, akitől klasszikus, latinos alapismereteket kapott, főként egyházi oldalról, azt mondta, mikor hallotta a környékeliektől a pletykát: „Örüljön a Gyuri, hogy a Jóisten nem csapott le a bokorba.”

Ha anyja könyörögve kérte:

– Miért nem tudsz leszokni?

– Anyácskám, nem akarod megérteni, hogy le tudnék szokni, mert mindent meg tudok tenni, amit akarok, de nem akarok leszokni, sem a dohányzásról, sem az ivásról, mert

nem AKAROK, mivel szeretek dohányozni, és AKAROK inni, mivel szeretem az italt?!

Ugyanakkor fontosnak tartotta, hogy a számára aktuális referenciaszemélyek – mindegyikük Kató néni, aztán fontosabb tanárai, Fodor Géza és a szerelmei – hagyják jóvá az ő elképzeléseit. Addig igyekezett meggyőzni őket, amíg nem helyeselnek neki. Idejött ötven évig, és mindenről meg akart győzni. Engem!

Kató néni érve annak idején Gy. marxista fordulata ellen: „Aki a vak embert átkíséri a túloldalra, holott az történetesen nem akart átmenni, arra mit mondhatunk? Mi értelme van az ilyesminek, Gyuri? Mi jószág van benne? Miért nem hagyta, hogy az menjen arra, amerre ő akar?”

Gy. kezdettől nagyon tudott valakire figyelni – hajlandó is volt bárkire figyelni.

Mikor tizenhárom éves kora körül Gyuri egyszer csak horgászni akart, megvette neki a legjobb horgászbót. Amivel aztán egy hajnalban el is ment pecázni, de nagy soká hazajött, hallgatagon nekitámasztotta a bót a falnak, ami azóta is ott áll. Hozzá nem nyúlt többet. Tényleg ott van máig, nézd csak meg. Ha ő nem nyúl hozzá, én sem nyúlok hozzá. *[Tényleg ott áll a szekrény és a fal közt a horgászbót, saját szememmel láttam. – K. M.]* De hát miért nem pecázol többet, te Gyuri? Mi ez a nagy fordulat? Mi történt? Hiszen tudod, hogy milyen drága volt ez a bót? Mennyi lemondás árán tudtam csak megvenni, és akkor most itt áll? Valami olyasmi volt erre a Gyurika felelete, hogy ő úgy vette észre: nem érdekli a halakat a horog meg a csali. Az ember csak ül ott hosszan, és nem fog egy halat sem.

Petri György

[HA ZORDON KEDVESEM RÁMPILLANT]

Ha zordon kedvesem rámpillant, én
 kész vagyok: fáj a hólyagom a vesém.
 Gondolom néha, hogy megölöm
 – bűnbánat, akasztás előtt némi öröm,
 de ha megnyuvasztom, mi marad nekem?
 A hátralévő életem?
 Élni nélküle nekem minek már,
 híg síri latyak vár és hideg sár.
 Locsogó szónok, hitnélküli pap:
 folytatódik a szörnyű mindennap,
 a hazugság, a viszolygás, csalás,
 de miért lenne egyszerre *minden* más?
 Nem halaványul a képzett deszantos szavamra: dalom
 viharodnak *utószele*, Forradalom.

TITANILLÁNAK A SZÖLLŐSZEM ESÉLYEIRŐL*

Az egyszem szőlő
megrohad vagy elgurul
vagy összeszedik, préskádba kerül
és megtapossák
kiből bor, kiből szemét
lesz rendelés
vagy véletlen szerint

Isten nem mindenható.
Magára szabadította teremtményeit
nem tud szabadulni tőlük,
terelgeti bárányfelhőit
(a viharoktól retteg)
Dehát hogy mondhatja egy (AZ) Isten:
Nem működöm.

A teremtmények rágcsálják pedig.
Mettől meddig vagy? Egyáltalán:
tudsz-e kezdődni? És tudsz-e negyvenezer
(kb. ennyi nyelvet teremtettél) nyelven
válaszolni? Gondold át, olvasd el a fentieket.
Lazán, ne szarj be,
csak átgondoltalak, szervusz, ennyi.

Ami meg engem illet:
légy kegyes: hagyd békén.
Adtál volna több életet,
némelyikben szolgáltalak volna
(biztos, ami biztos!)
de így nem.

* Titanilla minden bizonnyal Zsille Zoltán lánya. A vers olyan írógépen íródott, amelyen nem voltak magyar ékezetek, valószínűleg Zsillééknél, Bécsben, a nyolcvanas években. Mindkét verset Nagy Mária (Maya) hagyatékából közöljük. (A szerk.)